

Posudek na bakalářskou práci

Rousseau's Philosophy of Education: Emile and the Case of James Boswell

Vypracovala: Daria Turbina

Práce traktuje zajímavé a originální téma. Autorka má rozhodně pravdu, když říká, že Rousseauova filosofie výchovy je – alespoň u nás – velkou měrou nedoceněna. A přitom *Emil* je fascinující kniha jak z hlediska filosofického, tak literárního. Autorka přitom nezůstává jen u samotného *Emila* a ve druhé části práce, poté co shrnula obsah Rousseauova spisu, se věnuje případu Jamese Boswella, který se s Rousseauem setkal a sepsal pro něho jakýsi literární náčrt svého dětství, který měl Rousseau údajně analyzovat (s. 32) a který představuje nanejvýš zajímavý exemplář introspektivní literatury – Boswell se zde snaží tematizovat některé špatné důsledky výchovy, již byl podroben jako chlapec.

Je myslím trochu škoda, že co se týče rousseauovské části, autorka zůstala u pouhého referátu, který je sice přesný a solidní, ale stejně by možná stálo za to projít textem spíše selektivně a vypíchnout v něm nejzajímavější momenty zejména se zřetelem k Boswellovu textu. Vzhledem k rozsahu Rousseauova spisu by se to možná jevilo jako adekvátnější přístup – kdo Rousseaua četl, dozví se zde málo nového. Některé otázky by si zasloužily důkladnější reflexi, srov. například samotný slavný incipit *Emila*, ve kterém se hovoří o tom, že v rukou člověka všechno upadá a degeneruje. Jaký je potom samotný smysl rousseauovské výchovy? Autorka to interpretuje plausibilně: „For this reason, Rousseau believed that to correct this, education should not interfere with man's natural development (s. 3)“. To je jistě možná četba, která se nabízí, na druhou stranu ale *Emil bude muset* žít ve společnosti (autorka to sama tematizuje např. na s. 17-18 v souvislosti s Robinsonem Crusoe) – jedná se zde tedy o prostý návrat k přírodě? Na téže straně: „Rather, Rousseau introduced the idea of ‚negative education‘ as an alternative to the ‚positive method‘ that was favoured by Enlightenment intellectuals“ – jaké intelektuály má autorka přesně na mysli? Negativní metoda, související s názorným vyučováním, charakterizovala i jiné dobové výchovné systémy, tak bych čistě pro zajímavost rád věděl, na koho autorka odkazuje. O něco dále (s. 11): „This (= důraz na roli smyslového vnímání ve výchově) was in contrast to the traditional view that education should be directed solely towards intellectual knowledge“ – co je *traditional view*, kdo jej představuje?

Za zajímavé, dokonce velmi zajímavé, považuji průběžné odkazy na Rousseauova *Vyznání*, které mají zajistit jakési osobní motivy stojící v pozadí rousseauovského výchovného systému – ano, to je zajímavé, ale nezapomeňme, že *Vyznání* jsou velmi silně stylizovaný portrét, a tedy bychom je měli brát s jistou rezervou.

Nerozumím větu na s. 12: „Also in language learning, Rousseau argues that languages are not only a set of signs but also reflect certain ideas and concepts“. Dalo by se k tomu říct něco víc?

Pasáž o tom, že výchova dívek u Rousseaua svědčí o jisté – a asi nepopíratelné – misogynii, by se podle mě dala vynechat, anebo naopak rozvést; je to takové konvenční a povinné téma, navíc se zde prostě tvrdí, že „Rousseau lacks the experience and competence for drawing valid conclusions about women and their education“ (s. 25). To mi připadá trochu zjednodušující; mimochodem výchovné metody, které navrhovaly některé dobové ženy-vychovatelky (Mme d'Epainay, Mme de Genlis), jež měly s výchovou dívek *praktickou* zkušenost, jsou mnohem „brutálnější“ než výchova rousseauovská a že by byly nějak zvlášť emancipační, se říci nedá.

Navzdory těmto drobným poznámkám práci hodnotím ovšem jednoznačně kladně. Dalo by se toho najít víc, ale jak už jsem řekl, důležité je, že práce zpracovává mimořádně zajímavé téma a je dobře napsaná – nějaké chyby v angličtině jsou, ale rozhodně nebrání porozumění textu.

Vzhledem k výše uvedenému (především kvůli kompilační povaze rouseauovské části) navrhuji lepší dvojku, tedy **velmi dobře**.

Praha, 26. 8. 2024   Josef Fulka